

GWASANAETH TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

**Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service**

ADRODDIAD MONITRO PERFFORMIAD

Blwyddyn Lawn

Ebrill 2020 – Mawrth 2021

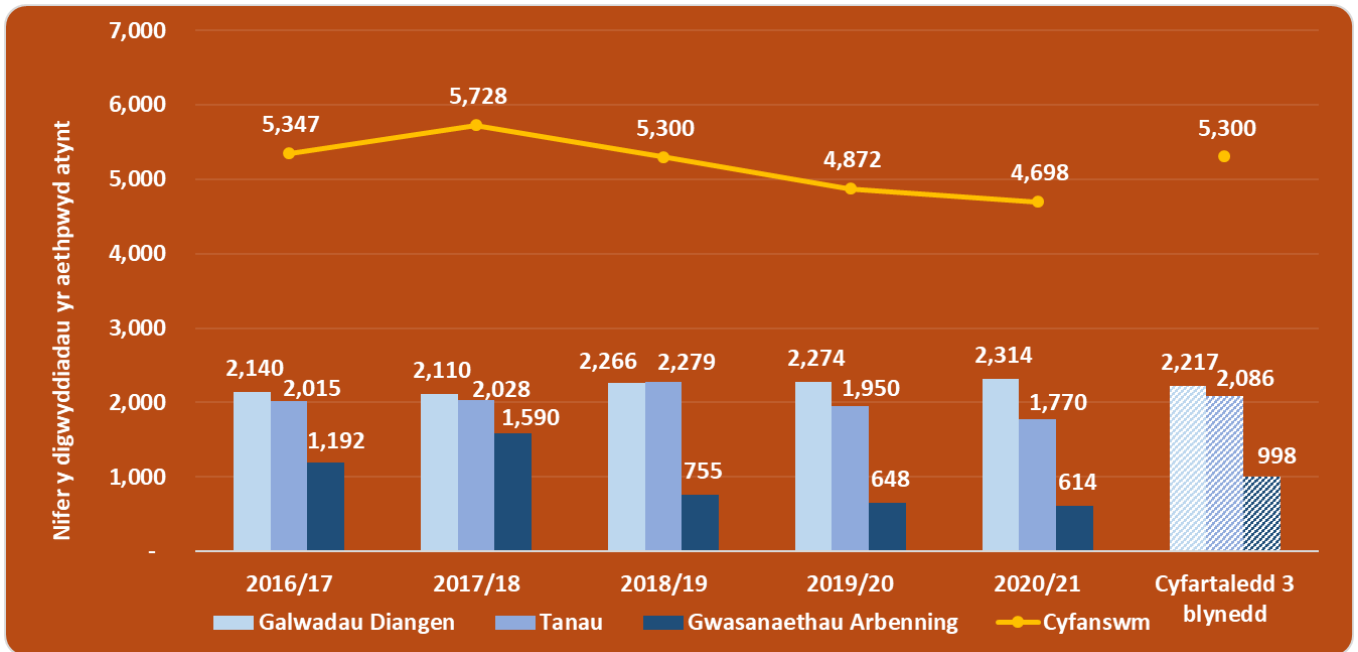
Mae'r ffigyrau'n rhai dros dro, a gallai mân newidiadau gael eu gwneud.

CYNNWYS

ADRODD YNGHYLCH GWEITHGARWCH MEWN PERTHYNAS Â DIGWYDDIADAU	
YR HOLL DDIGWYDDIADAU	
Golwg gyffredinol ar yr holl ddigwyddiadau yr aethpwyd atynt	1
TANAU YN ÔL CATEGORïAU	
Tanau yn ôl categori a chymhelliad	2
Tanau yn ôl math o eiddo a chymhelliad	3
GALWADAU DIANGEN	
Galwadau diangen yn ôl categori	4
DIGWYDDIADAU GWASANAETH ARBENNIG	
Digwyddiadau gwasanaeth arbennig yn ôl categori	5
Gwrthdrawiadau Traffig ar y Ffyrdd a Thorri Allan/Rhyddhau	6
MONITRO MEWN PERTHYNAS AG AMCAN GWELLA A LLESIANT – A	
Tanau damweiniol mewn cartrefi	7
Marwolaethau ac anafusion oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi	8
Archwiliadau Diogel ac Iach	9
Larymau mwg wedi seinio (tanau damweiniol mewn cartrefi)	10
GEIRFA	
Geirfa	11

1.0 Yr Holl Ddigwyddiadau

1.1 Yn ystod blwyddyn ariannol 2020/21, aeth y Gwasanaeth at 4,698 o argyfyngau, sef 174 yn is (3.6%) nag yn y flwyddyn flaenorol (4,872).

Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Blwyddyn Lawn	Cyfartaledd y 3 blynedd flaenorol
Cyfanswm y digwyddiadau yr aethpwyd atynt	2020-21	1,378	1,231	998	1,091	4,698	5,300 ↓ 11.4%
	2019-20	1,330	1,329	1,078	1,135	4,872	
Yr holl danau	2020-21	653	433	324	360	1,770	2,086 ↓ 15.1%
	2019-20	586	521	392	451	1,950	
Cyfanswm y digwyddiadau gwasanaeth arbennig	2020-21	96	182	137	199	614	998 ↓ 38.5%
	2019-20	171	175	141	161	648	
Cyfanswm y galwadau diangen	2020-21	629	616	537	532	2,314	2,217 ↑ 4.4%
	2019-20	573	633	545	523	2,274	

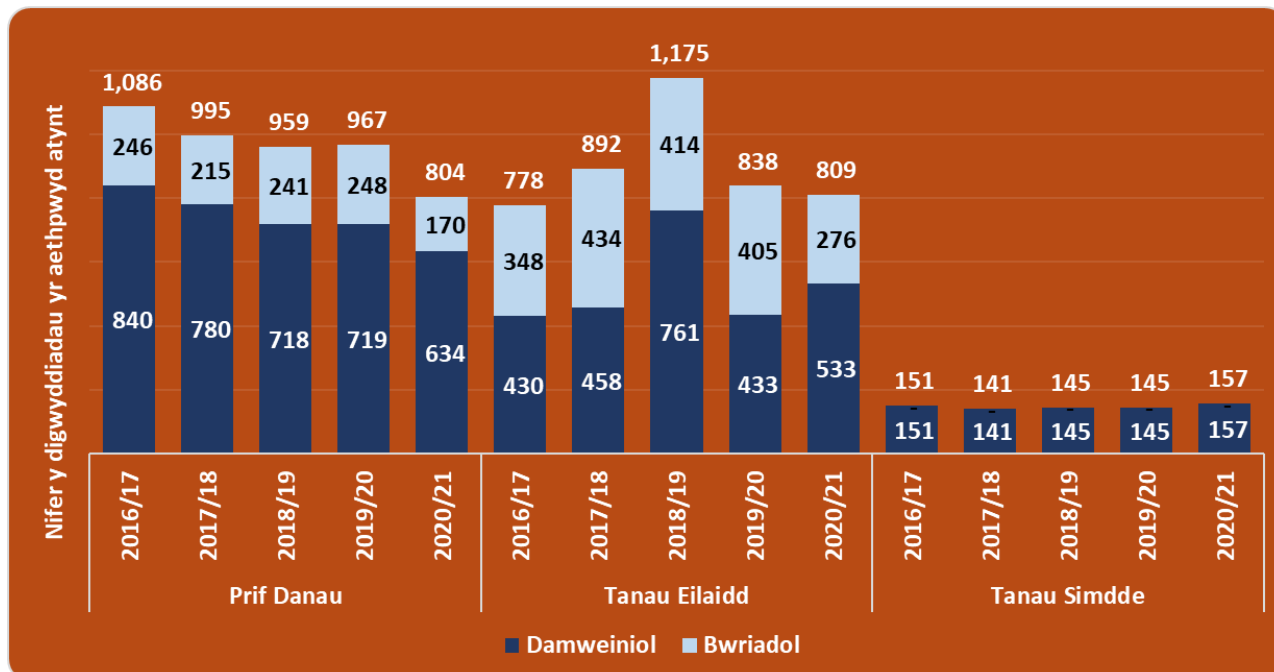
Yn y golofn dde yn y tabl, gellir gweld cymariaethau â'r flwyddyn flaenorol a'r cyfartaledd 3 blynedd.

2.0 Tanau, yn ôl Categori a Chymhelliad

2.1 **Prif Danau** – cafwyd gostyngiad cyson yn nifer y prif danau bob blwyddyn. Cafwyd 804 o brif danau yn 2020/21 o gymharu â 967 yn 2019/20, sef 16.9% o ostyngiad. Cafwyd 31.5% o ostyngiad yn nifer y prif danau bwriadol, sef o 248 yn 2019/20 i 170 yn 2020/21.

2.2 **Tanau Eilaidd** – mae nifer y tanau hyn yn mynd i fyny ac i lawr bob blwyddyn, ac mae'r tywydd yn cael dylanwad mawr ar nifer yr achosion. Mae'r rhan fwyaf o danau eilaidd (dros 95%) wedi digwydd mewn eiddo 'awyr agored'. Fe wnaeth nifer y tanau eilaidd bwriadol ostwng 31.9% i 276 yn 2020/21 o 405 yn y flwyddyn flaenorol.

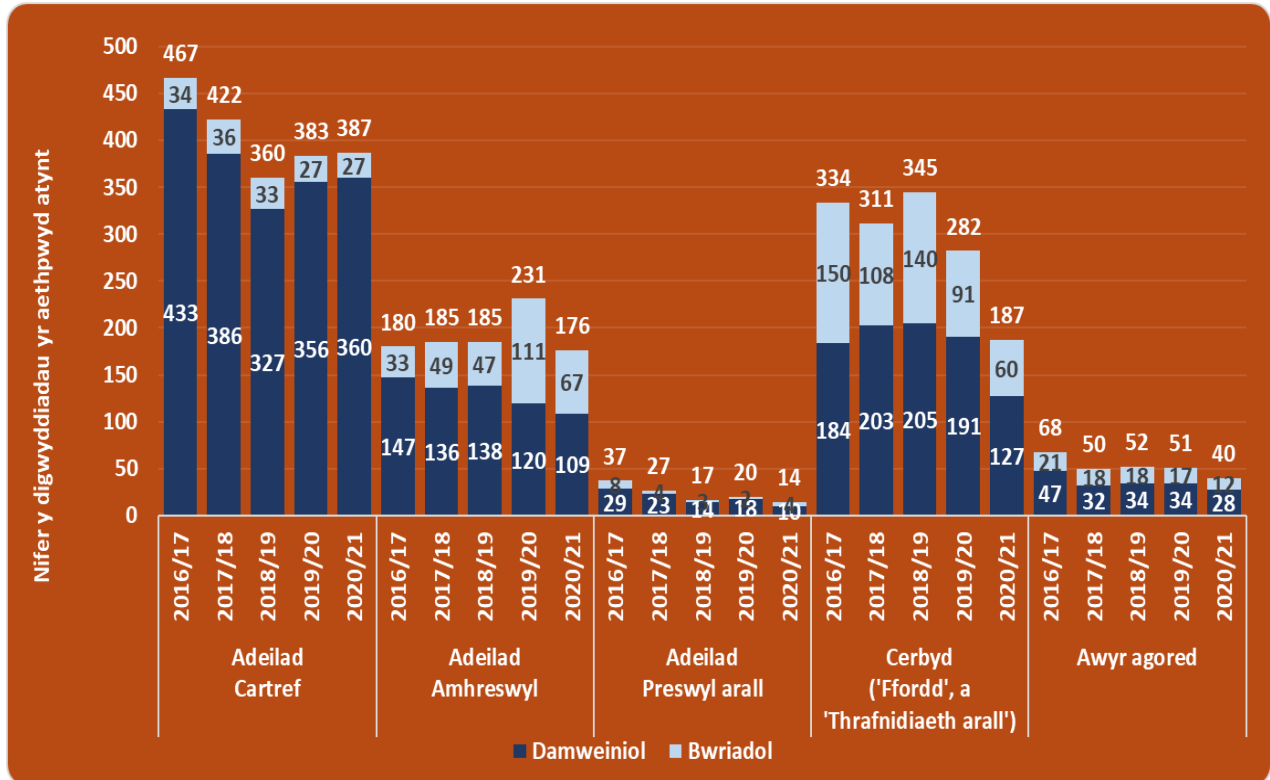
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Blwyddyn Lawn	Cyfraddaeth	Cyfrartaledd y 3 blynedd flaenorol	Cyfraddaeth
Prif danau	2020-21	224	217	190	173	804	↓	974	↓
	2019-20	238	267	224	238	967	16.9%		
Tanau eilaidd	2020-21	394	202	95	118	809	↓	968	↓
	2019-20	319	245	113	161	838	3.5%		
Tanau Simnai	2020-21	35	14	39	69	157	↑	144	↑
	2019-20	29	9	55	52	145	8.3%		

Yn y golofn dde yn y tabl gellir gweld cymariaethau â'r flwyddyn flaenorol a'r cyfrartaledd 3 blynedd.

3.0 Prif Danau, yn ôl Math o Eiddo a Chymhelliad

3.1 Yn 2020/21, 'adeiladau' a 'cherbydau ffyrdd' oedd y rhan fwyaf o brif danau, sef 71.8% a 23.3% ar gyfartaledd yn eu trefn, gyda'r 5% arall yn rhai 'awyr agored'. Yn 2020/21, fe wnaeth nifer y tanau cerbydau ostwng 33.7% o gymharu â'r un cyfnod yn y flwyddyn ariannol flaenorol. Cafwyd cynnydd bach yn nifer y tanau mewn cartrefi a gafodd eu cynnuau'n ddamweiniol, a 39.6% o ostyngiad yn nifer y tanau mewn adeiladau amhreswyl a gafodd eu cynnuau'n fwriadol. Fe wnaeth nifer y tanau bwriadol a damweiniol mewn cerbydau ('ffyrdd' a thrafnidiaeth 'arall') ostwng 34.1% a 33.5% yn eu trefn.

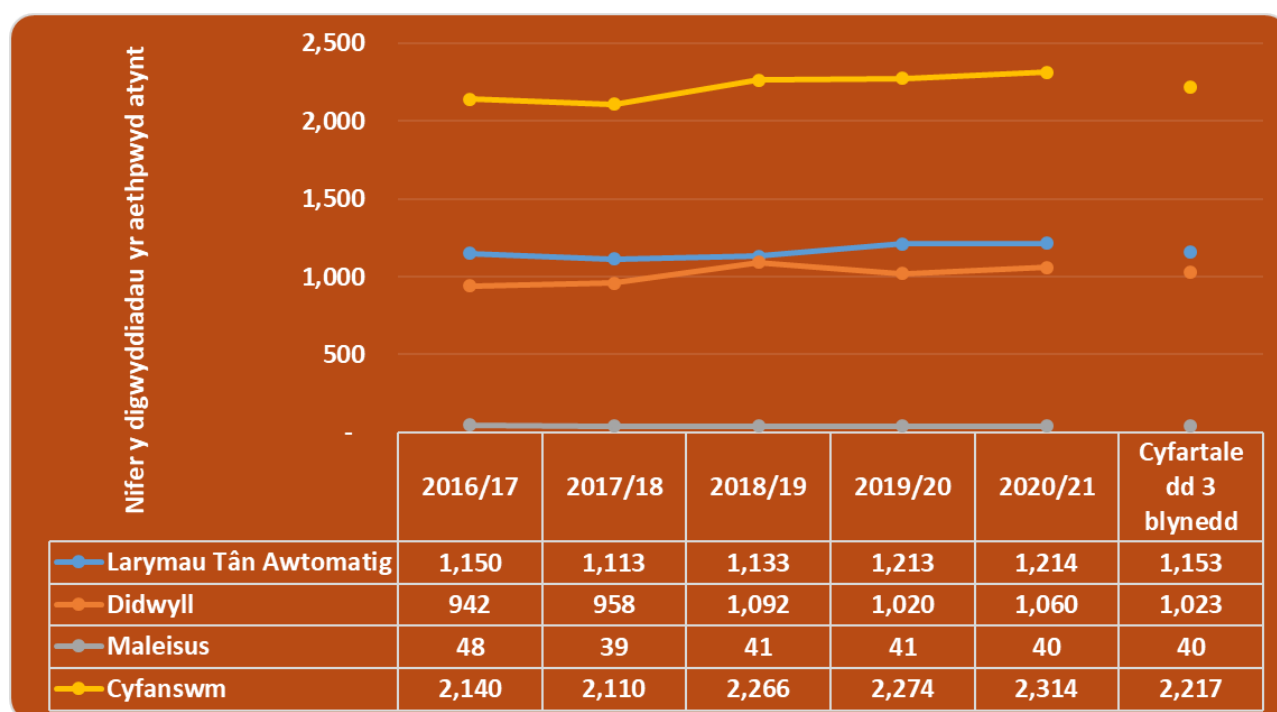
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Categori Blwyddyn Lawn	Cyfrataledd y 3 blynedd flaenorol
Yr holl brif danau bwriadol	2020-21	41	47	34	48	170	235 ↓ 27.7%
	2019-20	43	66	66	73	248	
Yr holl brif danau damweiniol	2020-21	183	170	156	125	634	739 ↑ 43.1%
	2019-20	195	201	158	165	719	

Yn y golofn dde yn y tabl gellir gweld cymariaethau â'r flwyddyn flaenorol a'r cyfartaledd 3 blynedd.

4.0 Galwadau Diangen

4.1 Yn 2020/2, cafwyd 2,314 o alwadau diangen, sef 1.8% o gynnydd o 2,274 o'r flwyddyn ariannol flaenorol. Cynyddodd nifer y galwadau diangen didwyll 3.9%, tra gostyngodd nifer y galwadau diangen maleisus 2.4%; 41 o ddiwyddiadau yn y flwyddyn flaenorol o gymharu â 40 yn 2020/21. Cafwyd un yn fwy o alwadau diangen oherwydd cyfarpar (larymau tân awtomatig), sef o 1,214 yn 2020/21 i 1,213 yn 2019/20.

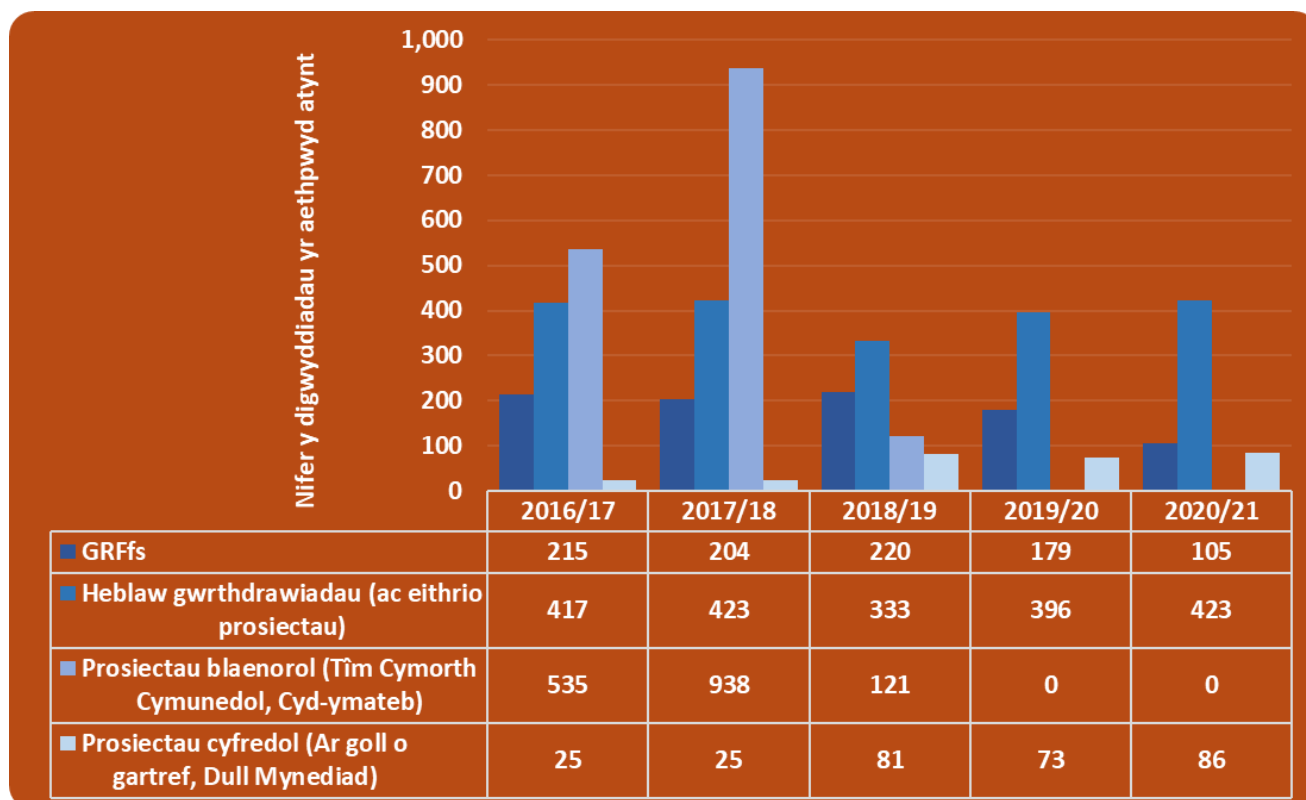
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Blwyddyn Lawn		Cyfartaledd y 3 blynedd flaenorol	
Cyfanswm y galwadau diangen	2020-21	629	616	537	532	2,314	↑ 1.8%	2,217	↑ 4.4%
	2019-20	573	633	545	523	2,274			
Larymau tân awtomatig	2020-21	282	331	304	297	1,214	↑ 0.1%	1,153	↑ 5.3%
	2019-20	288	339	307	279	1,213			
Galwadau diangen didwyll	2020-21	330	284	219	227	1,060	↑ 3.9%	1,023	↑ 3.6%
	2019-20	273	283	229	235	1,020			
Maleisus	2020-21	17	1	14	8	40	↓ 2.4%	40	→ 0%
	2019-20	12	11	9	9	41			

Yn y golofn dde yn y tabl gellir gweld cymariaethau â'r flwyddyn flaenorol a'r cyfartaledd 3 blynedd.

5.0 Digwyddiadau Gwasanaeth Arbennig

5.1 Yn 2020/21, cafwyd 614 o ddigwyddiadau gwasanaeth arbennig o gymharu â 648 yn y flwyddyn ariannol flaenorol, sef gostyngiad o 5.2%; cafwyd gostyngiad yn nifer y gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd tra cafwyd cynnydd yn nifer yr argyfyngau nad oeddent yn danau.

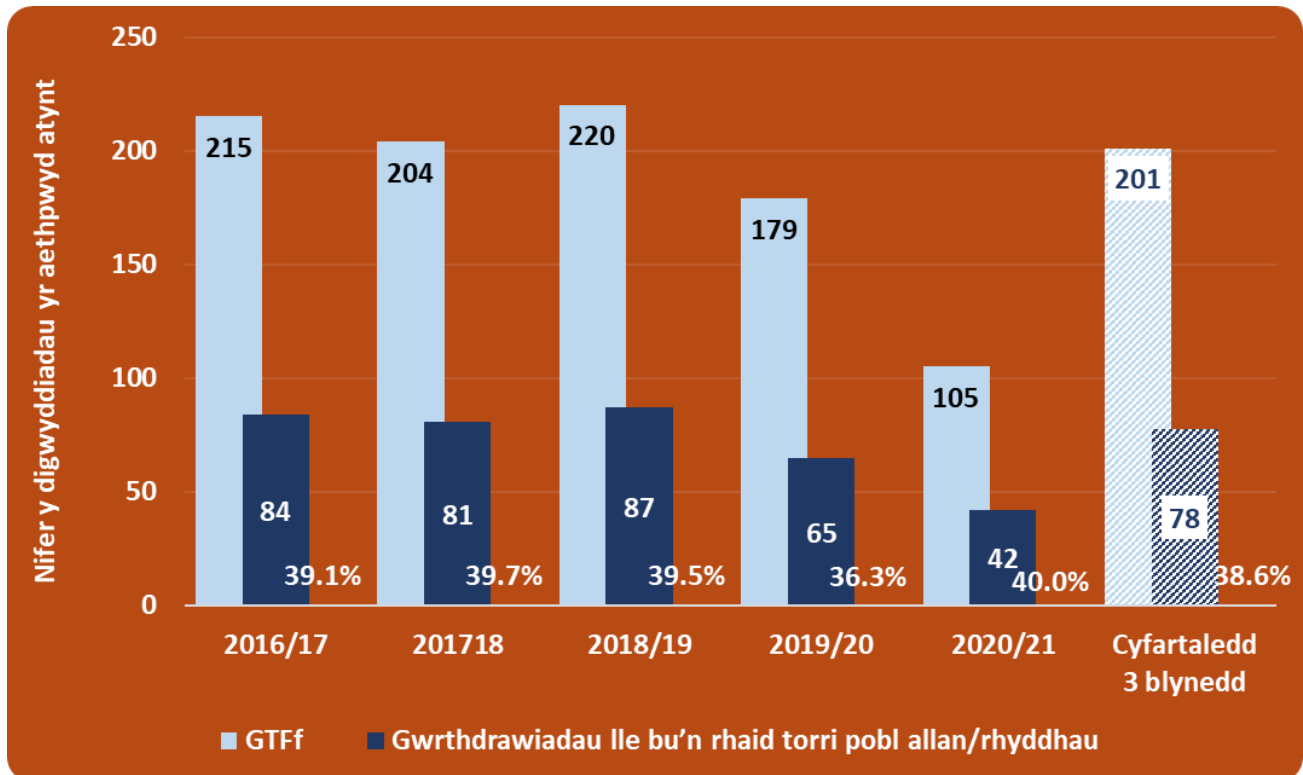

Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Blwyddyn Lawn		Cyfartaledd 3 blynedd flaenorol	
Cyfanswm y digwyddiadau gwasanaeth arbennig	2020-21	96	182	137	199	614	↓ 5.2%	998	↓ 38.5%
	2019-20	171	175	141	161	648			
Gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd	2020-21	17	32	32	24	105	↓ 41.3%	201	↓ 47.8%
	2019-20	53	58	33	35	179			
Heblaw gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd	2020-21	79	150	105	175	509	↑ 8.5%	797	↓ 36.1%
	2019-20	118	117	108	126	469			
Yn y golofn dde yn y tabl gellir gweld cymariaethau â'r flwyddyn flaenorol a'r cyfartaledd 3 blynedd.									

6.0 Gwrthdrawiadau Traffig ar y Ffyrdd a Thorri Allan/Rhyddhau

6.1 Yn ystod 2020/21, aeth y Gwasanaeth at 105 o wrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd a 41.3% o ostyngiad o gymharu â 179 yn 2019/20. O'r 105 o ddigwyddiadau yr aethpwyd atynt, roedd 42 (40%) wedi golygu torri allan a/neu ryddhau, ac mae'r gyfran hon wedi amrywio'n gyson rhwng 36% a 40% o'r gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd yr aethpwyd atynt dros y 5 blynedd ddiwethaf.

105 RTC incidents attended

70 incidents where people sustained injury

42 incidents involved extrication / release

Severity of Injury *	Number of people
Precautionary check	11
First Aid	7
Injuries - Slight	37
Injuries - Serious	27
Fatalities	8

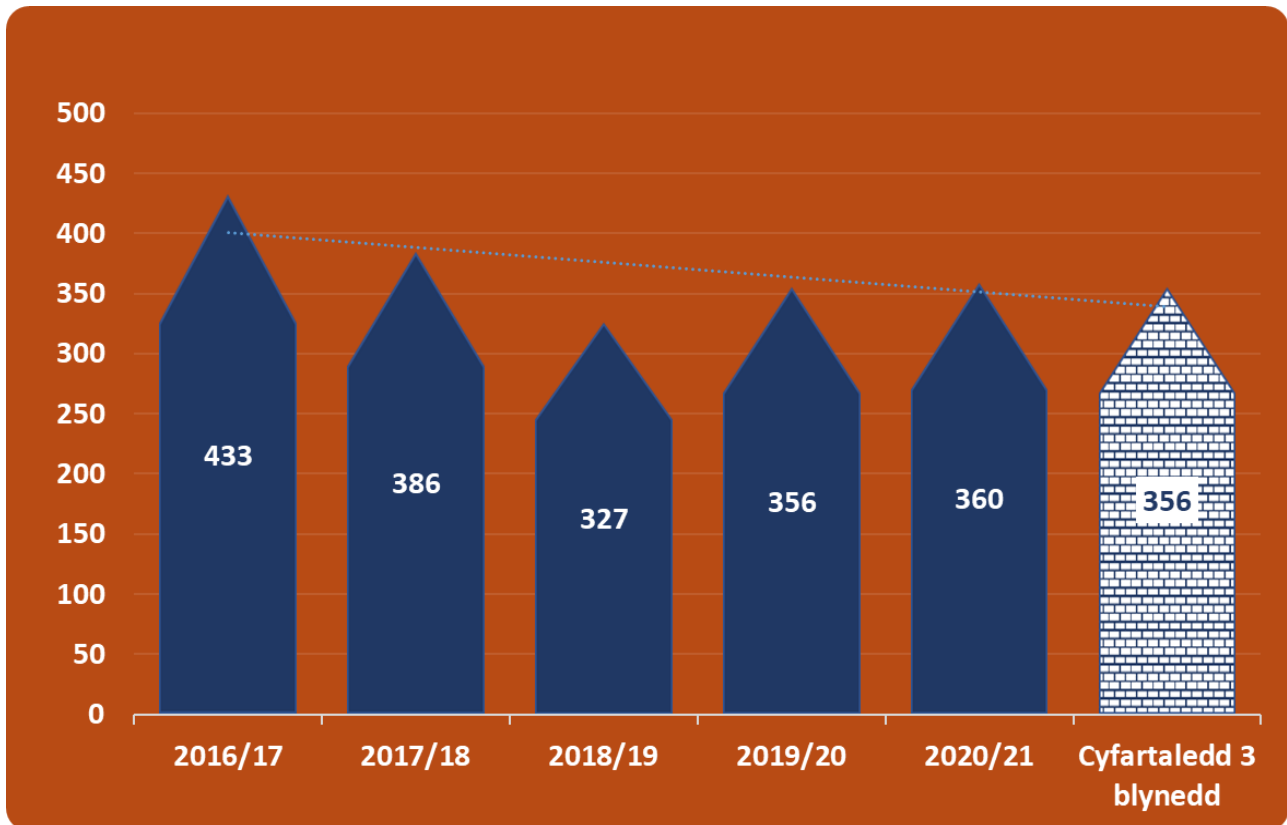
* RTC injuries - where available - are recorded in the IRS in the same categorisation as fire injuries

7.0 Monitro mewn perthynas ag amcan Gwella a Llesiant - A: Cefnogi pobl i atal tanau damweiniol mewn cartrefi ac i aros yn ddiogel os bydd tanau o'r fath yn digwydd.

7.1 Yn ystod 2020/21, cynyddodd nifer y tanau damweiniol mewn cartrefi i 360 o 356 yn y flwyddyn flaenorol. Tra roedd nifer y tanau damweiniol mewn cartrefi wedi gweld tueddiad am i lawr hyd at 2018/19, pryd cofnodwyd y cyfanswm blynyddol isaf o danau damweiniol mewn cartrefi yng Ngogledd Cymru, mae nifer y tanau damweiniol mewn cartrefi wedi codi ychydig yn y ddwy flynedd olynol.

Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Blwyddyn Lawn		Cyfartaledd y 3 blynedd flaenorol	
						Nifer	Canlyniad	Nifer	Canlyniad
Tanau damweiniol mewn cartrefi	2020-21	104	83	96	77	360	↑ 1.1%	356	↑ 1.1%
	2019-20	98	88	82	88	356			

Yn y golofn dde yn y tabl gellir gweld cymariaethau â'r flwyddyn flaenorol a'r cyfartaledd 3 blynedd.

8.0 Marwolaethau ac anafusion oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi

8.1 Yn 2020/21, cafwyd 91 o anafusion anangheuol oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi; cafwyd un yn llai o anafiadau difrifol a 3 yn fwy o fân anafiadau o gymharu ag yn 2019/20.

8.2 Yn ystod 2020/21, cafwyd pum marwolaeth oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi, gydag un yn aros cadarnhad gan y Crwner.

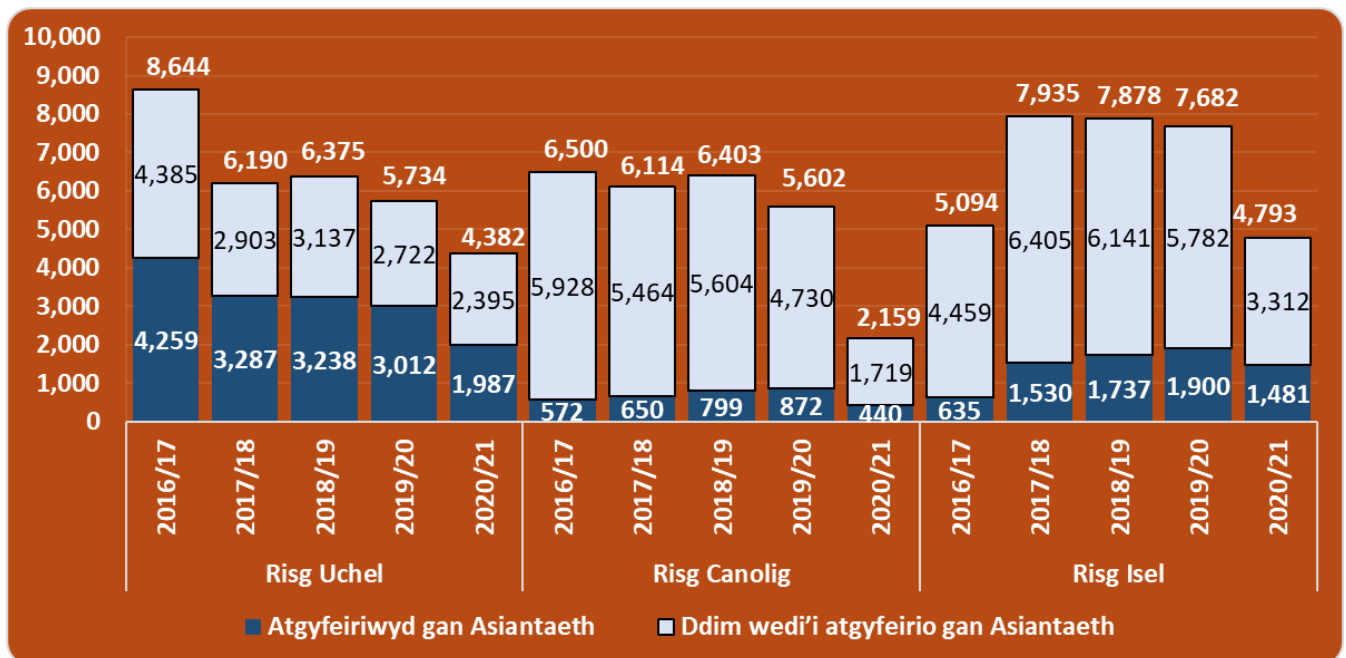
Difrifoldeb yr Anaf	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Archwiliad Rhagofalus	49	32	13	19	33
Cymorth Cyntaf	42	25	27	41	26
Mân Anafiadau	25	39	11	26	29
Anafiadau Difrifol	8	2	6	4	3
Marwolaeth	4	1	5	3	5
Cyfanswm	128	99	62	93	96

Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Blwyddyn Lawn		Cyfartaledd y 3 blynedd flaenorol	
Anafiadau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi	2020-21	26	15	24	26	91	↑ 1	82	↑ 9
	2019-20	32	14	23	21	90			
Marwolaethau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi	2020-21	3	0	1	1	5	↑ 2		
	2019-20	1	0	2	0	3			

9.0 Archwiliadau Diogel ac Iach

9.1 Yn ystod y flwyddyn, cynhaliwyd 11,334 o Archwiliadau Diogel ac Iach, ac roedd 3,908 (34.5%) o'r rheini i gartrefi a gafodd eu hatgyfeirio atom gan asiantaethau sy'n bartneriaid i ni. Cynhaliwyd 4,382 o archwiliadau risg uchel yn 2020/21 o gymharu â 5,734 yn y flwyddyn ariannol flaenorol, sef gostyngiad o 23.6%. Fe wnaeth nifer yr atgyfeiriadau yn y categori risg uchel ostwng i 1,987 yn 2020/21, o gymharu â 3,012 yn 2019/20 (34%). Fe wnaeth yr atgyfeiriadau risg canolog na chafodd eu hatgyfeirio atom gan asiantaeth ostwng 63.7%, sef o 4,730 yn 2019/20 i 1,719 yn ystod 2020/21.

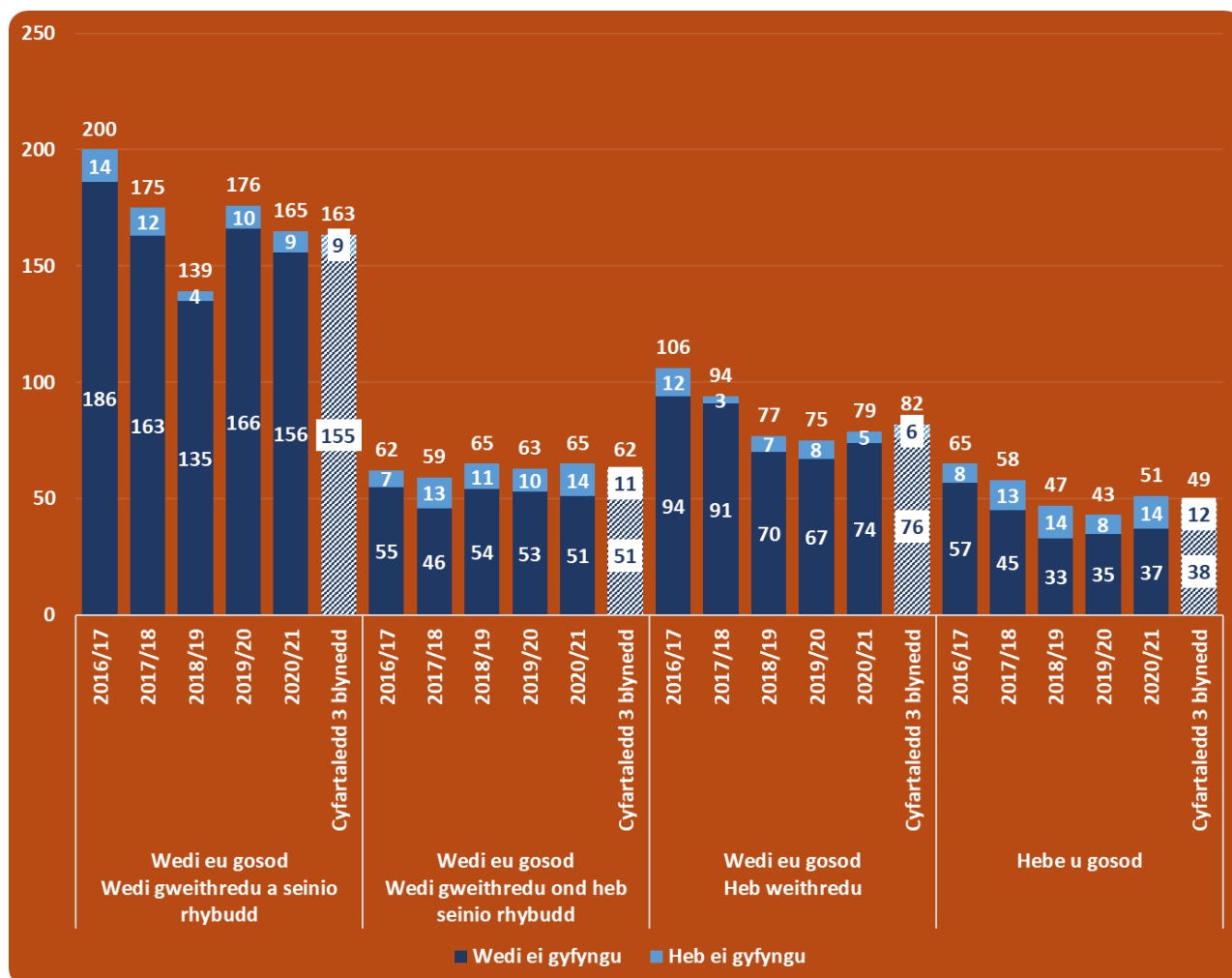
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Blwyddyn Lawn		Cyfartaledd y 3 blynedd flaenorol	
						2019-20	2020-21	2019-20	2020-21
% o'r Archwiliadau Diogel ac Iach a gynhaliwyd ac a oedd wedi'u hatgyfeirio gan sefydliad sy'n bartneri ni	2020-21	30.4%	36.7%	35.9%	35%	36.4%	→ 0pc	28%	↑ 2pc
	2019-20	28%	31%	27%	36%	30%			

Yn y golofn dde yn y tabl gellir gweld cymariaethau â'r flwyddyn flaenorol a'r cyfartaledd 3 blynedd.

10.0 Larymau Mwg (Tanau Damweiniol mewn Cartrefi)

10.1 Gall larymau mwg/gwres ddarparu rhybudd cynnar o dân, ac roedd y rhain i'w cael yn y rhan fwyaf (85.8%) o danau damweiniol mewn cartrefi yn 2020/21; fe wnaeth nifer y prif danau damweiniol mewn cartrefi lle nad oedd larwm yno gynyddu i 51 o 43 (18.6%), o gymharu â'r flwyddyn ariannol flaenorol. Pan roedd larwm mwg/gwres yno ac wedi rhoi rhybudd, roedd nifer y digwyddiadau yr aethpwyd atynt wedi gostwng o 176 yn 2019/20 i 165 yn 2020/21. Cafwyd cynnydd bach yn nifer y digwyddiadau yr aethpwyd atynt lle roedd larwm mwg/gwres yno ac wedi seinio ond heb roi rhybudd a lle roedd larwm mwg/gwres yno ond heb seinio.

Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Blwyddyn Lawn		Cyfartaledd y 3 blynedd flaenorol	
Larwm mwg yno ac wedi rhoi rhybudd	2020-21	48	36	50	31	165	↓ 6.3%	163	↑ 1.2%
	2019-20	51	40	33	52	176			
Larwm mwg heb seinio	2020-21	22	21	20	16	79	↑ 5.3%	82	↓ 3.7%
	2019-20	16	27	15	17	75			
Larwm mwg yno, wedi seinio ond heb roi rhybudd	2020-21	18	15	13	19	65	↑ 3.2%	62	↑ 4.8%
	2019-20	21	12	18	12	63			
Dim larwm mwg yno	2020-21	16	11	13	11	51	↑ 18.6%	49	↑ 4.1%
	2019-20	10	9	16	8	43			
Yn y golofn dde yn y tabl gellir gweld cymariaethau â'r flwyddyn flaenorol a'r cyfartaledd 3 blynedd.									

*Aethpwyd at un tân mewn cartref yn ystod blwyddyn ariannol 2019/20 lle roedd dau fath o larwm i'w cael yno; mae'r cyfrif un yn fwy na chyfanswm y tanau damweiniol mewn cartrefi yr aethpwyd atynt.

Geirfa

Tanau	Mae pob tân yn cael ei roi o fewn un o dri chategori, sef prif danau, tanau eilaidd neu danau simnai.
Prif Danau	Dyma danau nad ydynt yn danau simnai, ac sy'n digwydd mewn unrhyw fath o adeilad (ac eithrio adfail), cerbydau, carafanau ac ôl-gerbydau, storfeydd y tu allan, cyfarpar a pheiriannau, eiddo amaethyddol a choedwigoedd, ac adeileddau eraill y tu allan, megis pontydd, blychau postio, twneli ayyb. Mae tanau yn unrhyw le yn brif danau os oes anafusion yno, os oes angen achub neu ddianc, felly hefyd danau yn unrhyw le yr aeth pump neu ragor o beiriannau tân atynt.
Tanau Eilaidd	Tanau eilaidd yw tanau nad ydynt yn danau simnai nac yn brif danau. Nid yw tanau eilaidd yn golygu anafusion, achub neu ddianc, a bydd pedair neu lai o beiriannau tân wedi mynd atynt. Fel arfer, tanau eilaidd yw tanau sy'n digwydd mewn lleoliadau megis tir agored, coed unigol, ffensys, polion telegraff, sbwriel a chynwysyddion sbwriel (ond nid banciau papur, a fyddai'n cael eu hystyried - yn yr un modd ag eiddo amaethyddol neu goedwigoedd - yn brif danau), dodrefn y tu allan, goleuadau traffig ayyb.
Tanau Simnai	Dyma danau mewn adeiladau sydd wedi'u meddiannu, lle mae'r tân wedi ei gyfyngu i'r simnai ei hun, hyd yn oed os oes gwres neu ddifrod oherwydd mwg yn ymestyn y tu hwnt i'r simnai ei hun. Nid yw tanau simnai'n golygu anafusion, achub neu ddianc, a bydd pedair neu lai o beiriannau tân wedi mynd atynt.
Digwyddiadau Gwasanaeth Arbennig	Dyma ddigwyddiadau lle nad oes tân, a lle mae angen peiriant neu swyddog, ac maent yn cynnwys: a) Argyfyngau lleol e.e. llifogydd, digwyddiadau traffig ar y ffyrdd, achub pobl, gwneud sefyllfa 'yn ddiogel' ayyb; b) Trychinebau mawr; c) Digwyddiadau domestig e.e. dŵr yn gollwng, pobl wedi eu cloi i mewn neu allan ayyb; ch) Trefniadau o flaen llaw i fynd i ddigwyddiadau, a allai gynnwys darparu cyngor ac archwiliadau.
Galwadau diangen (cyfarwyddyd cyffredinol)	Pan fo'r GTA yn mynd i leoliad lle credir bod digwyddiad, ond o gyrraedd gwelir nad oes digwyddiad yn bodoli neu wedi bodoli. Sylwer: os bydd y peiriant yn cael 'ei droi'n ôl' gan yr Ystafell Reoli cyn cyrraedd y digwyddiad, ni chyfrifir ei fod wedi troi allan, ac nid oes angen adrodd yn ei gylch.
Galwadau diangen – Maleisus	Galwadau a wneir gyda'r bwriad o gael y GTA i fynd i ddigwyddiad nad yw'n bodoli, gan gynnwys rhai bwriadol a lle amheuir eu bod yn faleisus.
Galwadau diangen – Didwyll	Galwadau a wneir yn ddidwyll pan gredir bod y GTA yn wir yn mynd at dân neu ddigwyddiad gwasanaeth arbennig.
Galwadau diangen – larymau tân awtomatig	Galwadau a ddaw gan larymau tân ac offer diffodd tân. Maent yn cynnwys larwm yn seinio trwy ddamwain neu pan fo larwm yn seinio a rhywun yn galw'r GTA fel mater o drefn oherwydd trefniant sefydlog, h.y. heb 'benderfyniad', er enghraifft gan ganolfan alwadau diogelwch neu rywun wedi ei enwebu o fewn sefydliad).

